

a unavili. Pouštění žilou bylo opuštěno, neboť nepřinášelo žádný užitek.

Hojně se používala farmaka, fyzikální léčba, koupele. Odmítáno bylo „psychické působení“ (tj. slovní ovlivnění psychopatologických příznaků).

Nekrolog ke Kneidlově smrti napsal prof. A. Heveroch v Časopise lékařů českých (60, 1921 205.), v němž stručně hodnotí Kneidlovu odbornou činnost a připomíná jeho srdečnou povahu a lidský vztah k nemocným.

LITERATURA

1. **Heveroch, A.:** Vzpomínka k úmrtí Cyrila Kneidla. Čas. lék. českých, 60, 1921, s. 205.
2. **Heveroch, A.:** O významu pražského ústavu pro choromyslné pro pěstování psychiatrie. In: Zemské ústavy pro choromyslné v Čechách, Praha 1926, s. 75–85.
3. **Kneidl, C.:** Příspěvek k dějinám péče o choromyslné v Čechách od r. 1790–1890. In: Zemské ústavy pro choromyslné v Čechách, Praha, 1926, s. 17–50.
4. **Navrátil, M.:** Almanach českých lékařů. Praha, 1913.

Dodáno redakci: 7. 9. 2005

Po skončení recenzního řízení: 9. 9. 2005

Prof. MUDr. Vladislav Šedivec, DrSc.

Bezručova 32

301 37 Plzeň

Stodvacáté výročí narození MUDr. Arnošta Metelky, budovatele jihlavské psychiatrické léčebny

Doněk E., Doněk A.

Nedílnou součástí historie každé psychiatrické léčebny bývá alespoň zmínka o prvním řediteli. Obvykle se podílel na jejím vzniku a je vzpomínán při nejrůznějších výročích. MUDr. Arnošt Metelka nestál při vzniku jihlavského ústavu, přesto se významně podílel na jeho osudech. V průběhu dvaceti let díky své pracovitosti, houževnatosti a cílevědomosti vybudoval z provizorního filiálního ústavu moderní psychiatrické zařízení.

MUDr. Arnošt Metelka se narodil v Brně 11. ledna 1885 v rodině tkalcovského dělníka. Po absolvování gymnázia se stal posluchačem České lékařské fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze. Promoval 13. 7. 1910 a stal se vojenským lékařem. Pro nemožnost zaplatit před sňatkem požadovanou kauci přijal 30. 10. 1912 místo v Zemském léčebném ústavu císaře Františka Josefa I. v Kroměříži [3].

Následující roky jeho života byly vyplněny nestálými změnami působiště. Na jeden rok byl služebně přeložen do Zemského ústavu pro choromyslné v Brně-Černovicích, odkud se 1. 6. 1914 vrátil zpět do kroměřížského ústavu. Po vypuknutí první světové války byl odveden, ale již v roce 1916 pracoval v části kroměřížského ústavu určené pro duševně nemocné vojáky. Své putování ukončil 29.

11. 1919, kdy byl přeložen do Zemského filiálního ústavu pro choromyslné v Jihlavě. Jeho ředitelem byl v té době MUDr. I. Tiefenbach, který roku 1921 odešel do Zemského ústavu pro choromyslné v Opavě. Po řadu následujících let zůstal MUDr. A. Metelka jediným ústavním lékařem [1, 3, 5].

Dne 7. 3. 1922 změnil Moravský zemský výbor jihlavskou filiálku v Moravský zemský chorobinec. MUDr. A. Metelka byl jmenován jeho ředitelem, ale se zrušením filiálky se nikdy nesmířil. Zřízení chorobince považoval za prozatímní opatření a opakovaně upozorňoval na stále stoupající počet zde hospitalizovaných duševně nemocných [3, 4, 6, 7].

V roce 1925 si prohlédli jihlavský chorobinec zástupci ministerstva zdravotnictví. Zjistili, že filiální ústav pro duševně choré byl zrušen bez jejich předchozího souhlasu. Upozornili proto Moravský zemský výbor, že s filiálkou nadále počítají ve svých plánech veřejné péče o duševně nemocné. Přibližně v této době podnikl MUDr. A. Metelka studijní cestu do Francie a Švýcarska, kde se zajímal o moderní způsoby léčby a péče o duševně nemocné. Získané zkušenosti uplatnil koncem roku 1930 při přípravě plánů nového psychiatrické

kého ústavu v Jihlavě. Dva roky na to provedli ředitel a správce jihlavského chorobince slavnostní výkop základů prvního pavilonu. Počátkem května 1934 byly uvedeny do provozu čtyři budovy pro nemocné, přeložené z černovického ústavu. 27. 10. 1934 se stal Zemský ústav pro choromyslné v Jihlavě samostatným a jeho ředitelem byl jmenován MUDr. A. Metelka. Dokončení druhé stavební etapy znemožnila mobilizace a následující okupace ČSR [3, 4, 5].

1. 9. 1939 byl MUDr. A. Metelka zatčen a po dobu téměř dvou let vězněn v koncentračních táborech Dachau a Buchenwald. Důvodem ukončení internace byl jeho rychle se zhoršující zdravotní stav. Několik měsíců pracoval v kroměřížské léčebně, ale již v červenci 1941 byl opět zatčen a vyslýchán v souvislosti s odbojovou skupinou plukovníka Bláhy. Po propuštění na svobodu byl předčasně penzionován a teprve v dubnu 1944 povolán do pobočky černovické léčebny v Ivančicích jako smluvní lékař. V dubnu 1945 se spojil s jihlavskou odbojovou skupinou a aktivně se podílel na osvobození města [3, 5].

V květnu 1945 byl MUDr. A. Metelka opět jme-

nován ředitelem jihlavského ústavu. Po složitých jednáních s Rudou armádou a později s čs. oblastní vojenskou správou, která do 31. 8. 1946 zabrala část ústavu, mohl zahájit rozsáhlou rekonstrukci léčebny. Po dvou dalších letech odešel MUDr. A. Metelka do výslužby. Přijal místo posudkového lékaře důchodového zabezpečení v Jihlavě, kde pracoval dalších 11 let. Zemřel 18. června 1960 v Jihlavě, kde je pochován [2, 3, 4, 5].

Ve své publikační činnosti se věnoval především organizačním otázkám řešení péče o duševně nemocné [6, 7]. Je škoda, že jeho „Paměti jihlavské psychiatrické léčebny“ zůstaly v rukopisu. Jsou psány živým slohem a obsahují řadu zajímavostí z dob budování moravských psychiatrických léčeben.

MUDr. Arnošt Metelka se zapsal do dějin naší psychiatrie vybudováním na svou dobu moderního Zemského ústavu pro duševně choré v Jihlavě. Právem napsal MUDr. B. Laskafeld: ... „*Jihlavská léčebna je jeho celoživotní dílo. Musíme mu být vděční, protože vybudoval opravdu vzornou a po všech stránkách vyhovující psychiatrickou léčebnu...*“ [4].

LITERATURA

1. **Bakala, J., Habrmanová, M.:** Přehled vývoje Psychiatrické léčebny v Opavě. In: 100 let Psychiatrické léčebny v Opavě 1889–1989. KÚNZ – Psychiatrická léčebna Opava; 1989, s. 10–59.
2. **Hádlík, J.:** Osobní sdělení.
3. **Kopáčková-Metelková, J.:** Osobní sdělení.
4. **Laskafeld, B.:** Z historie jihlavské psychiatrické léčebny. Čs. Psych., 56, 1960, s. 140–142.
5. **Metelka, A.:** Paměti psychiatrické léčebny v Jihlavě. Rukopis.
6. **Metelka, A.:** Ústavní péče o duševně nemocné na Moravě. Čs. nemocnice, 2, 1929, č. 9, s. 113–114, č. 10, s. 126–127.
7. **Metelka, A.:** K řešení ústavní péče o duševně nemocné v zemi Moravsko-slezské. Čs. nemocnice, 3, 1930, č. 6, s. 79–81.

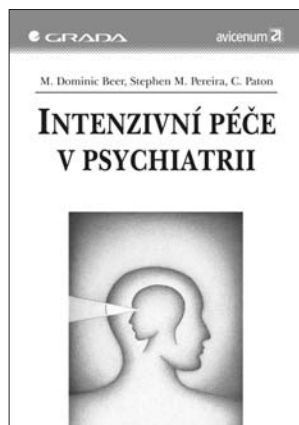
Dodáno redakci: 1. 6. 2005

Po skončení recenzního řízení: 9. 9. 2005

MUDr. Emanuel Doněk

Havlíčková ul. 3887

767 01 Kroměříž



INTENZIVNÍ PÉČE V PSYCHIATRII

Beer M. D., Pereira S. M., Paton C.

Kniha anglických autorů podává komplexní pohled na systém psychiatrické intenzivní péče v zemích Spojeného království se zvláštním zřetelem zejména na její forenzní a etické aspekty. Jednotlivé části publikace se věnují terapeutickým intervencím, zhodnocením a zvládnutím rizik, struktuře a vedení jednotek intenzivní psychiatrické péče. Podrobně jsou probírány otázky psychologického a psychofarmakologického přístupu k pacientům s akutně vzniklým neklidným chováním a otázky návazné dlouhodobé péče. Je diskutována účelnost postupů využívajících fyzické omezení nemocných. Publikace přináší též mnoho zajímavých podnětů, které mohou sloužit i jako podklady pro tvorbu národních standardů odborných postupů v této oblasti.

Vydala Grada Publishing v roce 2005, ISBN 80-247-0363-7, 304 stran, cena 490 Kč.

Publikaci můžete objednat na adrese: Nakladatelské a tiskové středisko ČLS JEP, Sokolská 31, 120 26 Praha 2, fax: 224 266 226, e-mail: nts@cls.cz